Śaṁkarācārya

Tattva-bodha
(Conștientizarea realului / Cunoașterea principiilor)

Tălmăcire din sanskrită de
Vlad Șovărel

București
22 iunie 2025

मङ्गलम्
वासुदेवेन्द्रयोगीन्द्रं नत्वा ज्ञानप्रदं गुरुम्।
मुमुक्षूणां हितार्थाय तत्त्वबोधोऽभिधीयते[१] ॥
Fiind făcută plecăciunea către [venerabilul] Vāsudeva[1] –
Cel dintâi dintre yogini, maeștrul (*guru*) care dăruiește cunoașterea –
Ește luată în considerare „Conștientizarea realului” (*tattva-bodha*)
Pentru beneficiul celor dornici de a se elibera [din *saṁsāra*].[2]

साधनचतुष्टयसंपन्नाधिकारिणां मोक्षसाधनाङ्गभूतं तत्त्वविवेकप्रकारं वक्ष्यामः।
O să explicăm pentru cei eligibili, înzeștrați cu cele patru inștrumente, modalitatea diștingerii realului (*tattva*) care ește adevărata cale de eliberare (*mokṣa*).

साधनचतुष्टय किम्॥ १ ॥
1. Care sunt cele patru inștrumente (*sādhana*)?

नित्यानित्यवस्तुविवेकः। इहामुत्रार्थफलभोगविरागः। शमादिषट्कसंपत्तिः। मुमुक्षुत्वं चेति।
[Aceștea sunt:]
1. diștingerea (*viveka*) între lucrurile eterne și cele efemere,
2. indiferența (*virāga*) față de bucuria rezultatelor acțiunilor aici și acolo,
3. grupul celor șase ștări bune: calmul (*śama*) etc.
4. și, de asemenea, dorința eliberării finale (*mumukṣutva*).

नित्यानित्यवस्तुविवेकः कः ॥ २ ॥
2. Ce ește diștingerea (*viveka*) între lucrurile eterne și cele efemere?

[२]नित्यवस्त्वेकं ब्रह्म तद्व्यतिरिक्तं सर्वमनित्यम्। अयमेव नित्यानित्यवस्तुविवेकः।
Elementul etern ește unicul *bráhman*, iar aștfel tot ce ește diferit ește efemer – aceașta ește cu adevărat diștingerea între lucrurile eterne și cele efemere.

इहामुत्रार्थफलभोगविरागः कः ॥ ३ ॥
3. Ce ește indiferența (*virāga*) față de bucuria rezultatelor acțiunilor aici și acolo?

इह स्रक्चन्दनवनितादिषु। अमुत्र स्वर्गभोगेष्विच्छाराहित्यमेव।
Aștfel, absența dorinței „aici” ește pentru flori, parfumuri, femei etc. iar „acolo” pentru plăcerile raiului.

शमादिसाद्दनसंपत्तिः[३] का ॥ ४ ॥
4. Care sunt cele [6] ștări bune ale practicii spirituale (*sādhana*) începând cu calmul (*śama*)?

---

[१] विधीयते॥ [२] नित्यम्॥ [३] शमादिषट्कसम्पत्तिः ॥

---

1 Vāsudeva ește atât zeul Kṛṣṇa, cât și Govinda Bhagavadpāda, maeștrul lui Ādi Śaṅkarācārya.
2 Strofa definește, de asemenea, și cele 4 elemente indispensabile din Vedānta (*anubandha-catuṣṭaya*):
· subiectul (*viṣaya*) – conștientizarea realului (*tattva-bodha*);
· cel eligibil (*adhikārin*) – cel dornic de a se elibera din *saṁsāra*;
· scopul (*prayojana*) – împlinirea dorinței de eliberare;
· relația (*saṁbandha*) – dintre ceea ce trebuie cunoscut (*bráhman*) și ceea ce-l revelează (*tattva-bodha*).

शमो दम [१]उपरमस्तितिक्षा श्रद्धा समाधानं चेति ।

Calmul (*śama*), autocontrolul (*dama*), încetarea (*uparama*), rezistența (*titikṣā*), credința (*śraddhā*) și contemplarea (*samādhāna*).

शमः कः ॥५॥

5. Ce este calmul (*śama*)?

अन्तरिन्द्रियनिग्रहः निग्रहः[२] ।

Instrumentul/simțul (*indriya*) intern care este controlat.[1]

दमः कः ॥६॥

6. Ce este autocontrolul (*dama*)?

[३]चक्षुरादिबाह्येन्द्रियनिग्रहः ।

Controlul instrumentelor (*indriya*) externe precum ochiul etc.

उपरमः कः ॥७॥[४]

7. Ce este încetarea (*uparama*/*uparati*)?

स्वधर्मानुष्ठानमेव ।[५]

Îndeplinirea exactă a propriilor responsabilități (*svadharma*).[2]

तितिक्षा का ॥८॥

8. Ce este rezistența (*titikṣā*)?

शीतोष्णसुखदुःखादिसहिष्णुत्वम्[६] ।

Toleranța [dualităților precum] rece|fierbinte, plăcere|durere etc.

श्रद्धा कीदृशी[७] ॥९॥

9. Ce este credința (*śraddhā*)?

गुरुवेदान्तवाक्यादिषु[८] विश्वासः श्रद्धा ।

Credința (*śraddhā*) este încrederea în aserțiunile maestrului (*guru*), [în scripturile] vedāntine etc.

समाधानं किम् ॥१०॥

10. Ce este contemplarea (*samādhāna*)?

चित्तैकाग्रता ।

Starea [de focalizare] într-un singur punct a psihicului (*citta*).

---

[१]उपरतिस् ॥ [२]मनो ॥ [३]चक्षुरादि – नास्ति ॥ [४]उपरतिः का ॥ [५]प्रपञ्चेभ्य उपरमणम् ॥ [६]शीतोष्णादिद्वन्द्वसहिष्णुत्वम् ॥ [७]का ॥ [८]०वाक्येषु ॥

---

1 Var. n. २: „Mintea (*manas*) care este controlată." „Atunci când mintea nu este agitată – fie de primește elogii ori injurii, atât de la prieteni cât și de la dușmani, prin faptă, cuvânt ori gând – este declarată ca fiind calmă" (*DarUp* 1.16-17 & *ŚUp* 1.1).

2 Var. n. ५: „Abținerea (*uparamaṇa*) de la manifestările fenomenale (*prapañca*)".

मुमुक्षुत्वं किम्॥ ११ ॥

11. Ce este dorința eliberării finale (*mumukṣutva*[1])?

मोक्षो मे भूयादिति दृढेच्छा।

Dorința fermă: „fie ca eliberarea (*mokṣa*) să-mi fie!”.

एतत्साधनचतुष्टयं ततस्[१] तत्त्वविवेकस्याधिकारिणो भवन्ति।

Acestea sunt cele patru instrumente – în consecință devin eligibili pentru distingerea realului (*tattva*).

तत्त्वविवेकः कः॥ १२॥

12. Ce este distingerea (*viveka*) realului (*tattva*)?

आत्मा सत्यं[२] तदन्यत्सर्वं मिथ्येति ज्ञानमेव।

Este cunoașterea „[doar] sinele (*ātman*) este real, orice altceva este ireal”.

आत्मा कः॥ १३॥

13. Cine este sinele (*ātman*)?

स्थूलसूक्ष्मकारणशरीराद्व्यतिरिक्तः पञ्चकोशातीतः सन् अवस्थात्रयसाक्षी सच्चिदानन्दस्वरूपः सन् यस्तिष्ठति स आत्मा।

Acest sine (*ātman*) este

- diferit de corpurile (*śarīra*): grosier (*sthūla*), subtil (*sūkṣma*), cauzal (*kāraṇa*),
- dincolo de cele cinci învelișuri (*kośa*),
- martorul celor trei stări [ale conștiinței],
- a cărui natură proprie este ființa-conștiința-beatitudinea (*sat-cit-ānanda*).

स्थूलशरीरं किम्॥ १४॥

14. Ce este corpul grosier (*sthūla-śarīra*)?

पञ्चीकृतपञ्चमहाभूतैः कृतं सत्कर्मजन्यं सुखदुःखादिभोगायतनम्। शरीरमस्ति जायते वर्धते विपरिणमतेऽपक्षीयते विनश्यतीति षड्विकारवदेतत्[३]।

Acest corp grosier (*sthūla-śarīra*) este alcătuit din cele cinci elemente grosiere (*mahā-bhūta*) [după] procesul de încincire (*pañcī-karaṇa*), fiind

- născut din [rezultatele] acțiunilor bune și
- suportul experiențelor [precum] plăcerea, durerea etc.,
- supus celor șase schimbări: corpul există (embrion), se naște, crește, se transformă, decade și moare.

---

[१] ०चतुष्टयसंपन्नाः॥ [२] सत्यः॥ [३] षड्भावविकारैर्युक्तं यत्तत्स्थूलशरीरम्॥

---

1 Dorința eliberării (*mumukṣutva*) este de patru feluri:
· peste măsură de slabă (*atimanda*): „dacă mă eliberez, e bine, altfel poate am noroc în viața viitoare”;
· slabă (*manda*): „trebuie să caut eliberarea sau adevărul după ce mă pensionez sau după ce toate responsabilitățile mele lumești se termină”;
· intermediară (*madhyama*): „trebuie să mă eliberez cât de curând posibil, cu cât mai repede cu atât mai bine”;
· ardentă (*tīvra*): „vreau să mă eliberez din legături aici și acum”.

सूक्ष्मशरीरं किम्॥ १५॥

15. Ce este corpul subtil (*sūkṣma-śarīra*)?

अपञ्चीकृतपञ्चमहाभूतैः कृतं सत्कर्मजन्यं सुखदुःखादिभोगसाधनम्। पञ्चज्ञानेन्द्रियाणि पञ्चकर्मेन्द्रियाणि पञ्चप्राणादयः मनश्चैकं बुद्धिश्चैका[1]। एवं सप्तदशाकलाभिः सह यत्तिष्ठति तत्सूक्ष्मशरीरम्।

Acest corp subtil (*sūkṣma-śarīra*) este alcătuit din cele cinci elemente grosiere (*mahā-bhūta*) înainte de procesul de încincire (*pañcī-karaṇa*), fiind
- născut din [rezultatele] acțiunilor bune și
- instrument al experiențelor [precum] plăcerea, durerea etc.,
- alcătuit din cele 17: 5 instrumente de cunoaștere (*jñānendriya*), 5 instrumente de acțiune (*karmendriya*), 5 sufluri (*prāṇa*), intelectul (*buddhi*) & mintea (*manas*).

श्रोत्रं त्वच्चक्षुः रसना घ्राणमिति पञ्च ज्ञानेन्द्रियाणि। श्रोत्रस्य दिग्देवता। त्वचो वायुः। चक्षुषः सूर्यः। रसनाया वरुणः। घ्राणस्य अश्विनौ। इति ज्ञानेन्द्रियदेवताः। श्रोत्रस्य विषयः शब्दग्रहणम्। त्वचो विषयः स्पर्शग्रहणम्। चक्षुषो विषयः रूपग्रहणम्। रसनाया विषयः रसग्रहणम्। घ्राणस्य विषयः गन्धग्रहणमिति।

Cele 5 instrumente de cunoaștere (*jñānendriya*) sunt: urechea (*śrotra*), pielea (*tvak*), ochiul (*cakṣus*), limba (*rasanā*) și nasul (*ghrāṇa*).
Zeitatea tutelară a urechii este Diś (spațiul), a pielii este Vāyu (aerul), a ochiului este Sūrya (focul), a limbii este Varuṇa (apa), a nasului este Aśvin (pământul) – acestea sunt zeitățile tutelare ale instrumentelor de cunoaștere.

Scopul urechii este perceperea sunetul (*śabda*).
Scopul pielii este perceperea atingerii (*sparśa*).
Scopul ochiului este perceperea formei (*rūpa*).
Scopul limbii este perceperea gustului (*rasa*).
Scopul nasului este perceperea mirosului (*gandha*).

वाक्पाणिपादपायूपस्थानीति पञ्चकर्मेन्द्रियाणि। वाचो देवता वह्निः। हस्तयोरिन्द्रः। पादयोर्विष्णुः। पायोर्मृत्युः। उपस्थस्य प्रजापतिः। इति कर्मेन्द्रियदेवताः। वाचो विषयः भाषणम्। पाण्योर्विषयः वस्तुग्रहणम्। पादयोर्विषयः गमनम्। पायोर्विषयः मलत्यागः। उपस्थस्य विषयः आनन्द इति।

Cele 5 instrumente de acțiune (*karmendriya*) sunt: [organul] vorbirii (*vāc*), mâinile (*pāṇi*), picioarele (*pāda*), organele genitale (*upastha*) și anusul (*pāyu*).
Zeitatea tutelară a [organului] vorbirii este Agni, a mâinilor este Indra, a picioarelor este Viṣṇu, a organelor genitale este Prajāpati, a anusului este Mṛtyu – acestea sunt zeitățile tutelare ale instrumentelor de acțiune.

Scopul [organului] vorbirii este vorbirea.
Scopul mâinilor este apucarea obiectelor.
Scopul picioarelor este deplasarea.
Scopul organelor genitale este plăcerea.

[1] ज्ञानेन्द्रियाणि पञ्च कर्मेन्द्रियाणि पञ्च प्राणादयः पञ्च मनश्चैकं बुद्धिरेका॥

Scopul anusului este eliminarea impurităților.

कारणशरीरं किम्॥ १६ ॥

16. Ce este corpul cauzal (*kāraṇa-śarīra*)?

अनिर्वाच्यानाद्यविद्यारूपं शरीरद्वयस्य कारणमात्रं[१] [२]सत्स्वरूपाऽज्ञानं निर्विकल्पकरूपं यद्‌स्ति तत्कारणशरीरम्।

Acest corp cauzal (*kāraṇa-śarīra*) este de natura indescriptibilei (*anirvācya*) și fără de început (*anādi*) ne-știință (*avidyā*), fiind
- cauza fundamentală a celor două corpuri (*sthūla-* & *sūkṣma-śarīra*),
- ignoranța (*ajñāna*) asupra propriei naturi reale (*sat-sva-rūpa*) și
- de natură [transcendentă,] de ne-conceput (*nirvikalpaka*).

अवस्थात्रयं किम्॥ १७ ॥

17. Care sunt cele trei stări [ale conștiinței]?

जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तयस्तिस्रोऽवस्थाः।

Cele 3 stări sunt: veghea (*jāgrat*), visul (*svapna*) & somnul profund (*suṣupti*).

जाग्रदवस्था का॥ १८ ॥

18. Ce este starea de veghe (*jāgrat*)?

श्रोत्रादिज्ञानेन्द्रियैः शब्दादिविषयैश्च ज्ञायते इति या सा[३] जाग्रदवस्था। स्थूलशरीरैतदवस्थाभिमान्यात्मा विश्व इत्युच्यते।

Aceasta, în care obiectele cunoașterii, precum sunetul (*śabda*) etc., sunt percepute prin instrumentele de cunoaștere, precum urechea (*śrotra*) etc., este starea de veghe (*jāgrat*). Sinele (*ātman*) care se imaginează în această stare ca fiind corpul grosier (*sthūla-śarīra*) este numit „cel complet" (*viśva*).

स्वप्नावस्था केति चेत्[४] ॥ १९ ॥

19. Dacă [se întreabă] „ce este starea de vis (*svapna*)?"

जाग्रदवस्थायां यद्दृष्टं यच्छ्रुतं तज्जनितवासनया निद्रासमये यः प्रपञ्चः प्रतीयते[५] सा स्वप्नावस्था। सूक्ष्मशरीरस्वप्नावस्थाभिमान्यात्मा तैजस इत्युच्यते।

Acel univers care este admis în timpul somnului (*nidrā*), apărut din impresiile reziduale subconștiente (*vāsanā*) a ceea ce a fost văzut sau a ceea ce a fost auzit în starea de veghe (*jāgrat*), este starea de vis (*svapna*). Sinele (*ātman*) care se imaginează în starea de vis (*svapna*) ca fiind corpul subtil (*sūkṣma-śarīra*) este numit „cel luminos" (*taijasa*).

अतः सुषुप्त्यवस्था का॥ २० ॥

20. Atunci, ce este somnul profund (*suṣupti*)?

---

[१] ०भूतं॥ [२] सत्स्वस्वरूप०॥ [३] ०विषयो ज्ञायत इति यत्तत्॥ [४] स्वप्नावस्था का॥ [५] या प्रपञ्चप्रतीतिः॥

अहं किमपि न जानामि सुखेन मया निद्राऽनुभूयत इति यत्तत्सुषुप्त्यवस्था। एतद्वस्थाकारण-शरीराभिमान्यात्मा प्राज्ञ इत्युच्यते।

„Nu știu nimic, un somn (*nidrā*) a fost experimentat cu plăcere de mine" – acesta este somnul profund (*suṣupti*). Sinele (*ātman*) care se imaginează în această stare ca fiind corpul cauzal (*kāraṇa-śarīra*) este numit „cel înțelept" (*prājña*).

पञ्च कोशाः के ॥२१॥

21. Care sunt cele cinci învelișuri (*kośa*)?

अन्नमयः प्राणमयो मनोमयो विज्ञानमय आनन्दमयश्चेति।

Alcătuit din hrană (*anna-maya*),
Alcătuit din sufluri (*prāṇa-maya*),
Alcătuit din minte (*mano-maya*),
Alcătuit din înțelepciune (*vijñāna-maya*) &
Alcătuit din beatitudine (*ānanda-maya*).

अन्नमयः कः ॥२२॥

22. Ce este alcătuit din hrană (*anna-maya*)?

अन्नरसेनैव भूत्वान्नरसेनैव वृद्धिं प्राप्य[१] अन्नरूपपृथिव्यां यद्विलीयते [२]तदन्नमयः कोशः स्थूल-शरीरम्।

Acela care apare doar prin esența hranei, care obține dezvoltarea doar prin esența hranei și care dispare în pământul care este de natura hranei, este învelișul (*kośa*) alcătuit din hrană (*anna-maya*) – corpul grosier (*sthūla-śarīra*).

प्राणमयः कः ॥२३॥

23. Ce este alcătuit din sufluri (*prāṇa-maya*)?

[३]प्राणाद्याः पञ्चवायवो वागादीन्द्रियपञ्चकं प्राणमयः कोशः।

Cele cinci sufluri, precum suflul care iese (*prāṇa*) etc.[1], și cele cinci instrumente [de acțiune], precum organul vorbirii (*vāc*) etc., [formează] învelișul (*kośa*) alcătuit din sufluri (*prāṇa-maya*).

मनोमयः कोशः कः ॥२४॥

24. Ce este învelișul (*kośa*) alcătuit din minte (*mano-maya*)?

मनश्च ज्ञानेन्द्रियपञ्चकं च मिलित्वा यो भवति स मनोमयः कोशः।

Mintea împreună cu cele cinci instrumentele de cunoaștere (*jñānendriya*) formează acest înveliș (*kośa*) alcătuit din minte (*mano-maya*).

[१]एवाभिवृद्धिं संप्राप्य॥ [२]सः॥ [३]प्राणादि०॥

1 Cf. *DarUp* IV.30-32 și *YcUp* 25 & 26, cele cinci sufluri (*vāyu*) sunt: „suflul care iese" (*prāṇa*) – expiratul, inspiratul, tușitul și transpiratul; „suflul care coboară" *apāna* – eliminarea fecalelor, urinei etc.; „suflul care pătrunde totul" *vyāna* – are funcția de a ucide, primi, încerca etc.; „suflul care urcă" *udāna* – face ca totul să meargă în sus; „suflul care asimilează" *samāna* – armonizează și hrănește întregul trup.

विज्ञानमयः कः ॥२५॥

25. Ce eſte alcătuit din înțelepciune (*vijñāna-maya*)?

[१]बुद्धिर्ज्ञानेन्द्रियपञ्चकं च मिलित्वा यो भवति स विज्ञानमयः कोशः ।
Intelectul (*buddhi*) împreună cu cele cinci inſtrumentele de cunoaștere (*jñānendriya*) formează aceſt înveliș (*kośa*) alcătuit din înțelepciune (*vijñāna-maya*).

आनन्दमयः कोशः कः ॥२६॥

26. Ce eſte învelișul (*kośa*) alcătuit din beatitudine (*ānanda-maya*)?

एवमेव कारणशरीरभूताविद्यास्थमलिनसत्त्वं प्रियादिवृत्तिसहितं सदानन्दमयः कोशः ।[२] एतत्कोशपञ्चकम् ।
În același fel, având o natură impură ce se află în neștiința (*avidyā*) alcătuită din corpul cauzal (*kāraṇa-śarīra*) și împreună cu modificările [mentale precum] *priya* etc.[1], eſte învelișul (*kośa*) alcătuit din beatitudine (*ānanda-maya*). Aceſta eſte încincitul înveliș (*kośa*).

मदीयं[३] शरीरं मदीयाः प्राणा मदीयं मनश्च मदीया[४] बुद्धिर्मदीयमज्ञानमिति[५] स्वेनैव[६] ज्ञायते तद्यथा मदीयत्वेन ज्ञातं कटककुण्डलगृहादिकं स्वस्माद्भिन्नं तथा पञ्चकोशादिकं[७] स्वस्माद्भिन्नं तथा मदीयत्वेन ज्ञातमात्मा न भवति ।
Corpul (*śarīra*) meu, suflurile (*prāṇa*) mele, mintea (*manas*) mea, intelectul (*buddhi*) meu și ignoranța (*ajñāna*) mea sunt cunoscute doar de mine tot aſtfel cum brățara de aur, cercelul, casa etc. sunt cunoscute ca fiind ale mele, dar diferite de mine. De aceea cele cinci învelișuri (*kośa*) etc. sunt diferite de mine iar ceea ce eſte cunoscut ca fiind „al meu" nu eſte „sinele" (*ātman*).

आत्मा तर्हि[८] कः ॥२७॥

27. Atunci ce eſte sinele (*ātman*)?

सच्चिदानन्दस्वरूपः ।
Propria sa natură eſte ființă-conștiință-beatitudine (*sat-cit-ānanda*).

सत्किम् ॥२८॥

28. Ce eſte ființa (*sat*)?

कालत्रयेऽपि यत्तिष्ठति तत्सत्[९] ।
Ceea ce exiſtă în cele trei [aspecte ale] timpului (*kāla*) eſte ființa (*sat*).

---

[१]बुद्धि० ॥ [२]प्रियमोदादिवृत्तिमत्स्वस्वरूपाज्ञानं यदस्ति तदानन्दमयः कोशः ॥ [३]एतत्कोशपञ्चकं च मदीयम् ॥ [४]मनो मदीया ॥ [५]ज्ञानमिति ॥ [६]मदीयत्वेनैव ॥ [७]ज्ञातं कुण्डलकटकगृहादिकम् ॥ [८]तर्ह्यात्मा ॥ [९]अपि तिष्ठतीति सत् ॥

---

1 Modificările mentale (*vṛtti*) sunt explicate aſtfel în *AvUp* 4: · plăcerea (*priya*) – fericirea produsă de cunoașterea discriminativă, controlul inſtrumentelor de cunoaștere și acțiune, indiferența față de plăcerile mundane și dorința arzătoare de eliberare din *saṁsāra*; · bucuria (*moda*) – fericirea care derivă dintr-o ſtare ſtabilă de concentrare (*dhāraṇā*); · extrema bucurie (*pramoda*) – fericirea care derivă dintr-o ſtare ſtabilă de meditație (*dhyāna*); · beatitudinea (*ānanda*) – fericirea care apare în contemplarea (*samādhi*) lipsită de conținut mental (*nirvikalpa*).

चित्किम्॥२९॥

29. Ce este conștiința (*cit*)?

ज्ञानस्वरूपः। साधनान्तरनैरपेक्ष्येण स्वयं प्रकाशमानतयेतरपदार्थावभासकं यत्तच्चित्।

Propria sa natură este cunoașterea (*jñāna*). Ceea care prin ne-dependența față de alte mijloace (*sādhana*), prin calitatea de a străluci/manifesta de la sine și de a lumina obiectele diferite [de sine] – aceasta este conștiința (*cit*).

आनन्दः कः॥३०॥

30. Ce este beatitudinea (*ānanda*)?

सुखस्वरूपः।

Propria sa natură este fericirea (*sukha*).

एवं सच्चिदानन्दस्वरूपं स्वात्मानं विज्ञानीयात्।

Astfel trebuie cunoscut propriul sine a cărui natură este ființă-conștiință-beatitudine (*sat-cit-ānanda*).

अथ चतुर्विंशतितत्त्वोत्पत्तिप्रकारं वक्ष्यामः। ब्रह्माश्रया सत्त्वरजस्तमोगुणात्मिका माया अस्ति।[१]

Acum o să descriu modalitatea prin care apar cele 24 de principii (*tattva*). Iluzia (*māyā*) este alcătuită din cele [trei] calități (*guṇa*) – luminozitatea (*sattva*), acțiunea (*rajas*) & inerția (*tamas*) – și depinde de *bráhman*.

ततः आकाशः संभूतः। आकाशाद्वायुः। वायोस्तेजः। तेजस आपः। अद्भ्यः पृथिवी।

Din aceasta (*i.e. māyā*) apare eterul (*ākāśa*), din eter (*ākāśa*) aerul (*vāyu*), din aer (*vāyu*) focul (*tejas*), din foc (*tejas*) apa (*ap*), iar din apă (*ap*) pământul (*pṛthivī*).

एतेषां[२] पञ्चतत्त्वानां मध्ये – आकाशस्य सात्त्विकांशाच्छ्रोत्रेन्द्रियं संभूतम्। वायोः सात्त्विकांशात्त्वगिन्द्रियं संभूतम्। अग्नेः सात्त्विकांशाच्चक्षुरिन्द्रियं संभूतम्। जलस्य सात्त्विकांशाद्रसनेन्द्रियं संभूतम्। पृथिव्याः सात्त्विकांशाद्घ्राणेन्द्रियं संभूतम्।

Dintre aceste cinci principii (*tattva*): instrumentul ureche (*śrotrendriya*) apare din partea luminoasă (*sattva*) a eterului (*ākāśa*), instrumentul piele (*tvagindriya*) apare din partea luminoasă (*sattva*) a aerului (*vāyu*), instrumentul ochi (*cakṣurindriya*) apare din partea luminoasă (*sattva*) a focului (*agni*), instrumentul limbă (*rasanendriya*) apare din partea luminoasă (*sattva*) a apei (*ap*), instrumentul nas (*ghrāṇendriya*) apare din partea luminoasă (*sattva*) a pământului (*pṛthivī*).

एतेषां पञ्चतत्त्वानां समष्टिसात्त्विकांशादन्तःकरणं तद्वृत्तिभेदान्मनोबुद्ध्यहंकारचित्तानिति चतुर्द्धा।

Din totalitatea părților luminoase (*sattva*) a acestor cinci principii (*tattva*) apare instrumentul intern (*antaḥ-karaṇa*). Din împătrita divizare a manifestării acestuia apar: intelectul (*buddhi*), eul empiric (*ahaṁ-kāra*), mintea (*manas*) și memoria (*citta*).

---

[१] ब्रह्मणस्तमोगुणप्रधानमायोपहितादाकाशः संभूतः॥ [२] तेषाम्॥

निश्चयात्मिका बुद्धिः। अहंकर्ता अहंकारः। सङ्कल्पविकल्पात्मकं मनः। चिन्तनकर्तृ चित्तम्।
Intelectul (*buddhi*) este de natura deciziei (*niśćaya*), eul empiric (*ahaṁ-kāra*) este „eu sunt autorul”, mintea (*manas*) este de natura convingerii (*saṁkalpa*) și a ezitării (*vikalpa*), iar memoria (*citta*) este agentul gândirii (*cintana-kartṛ*).

मनसो देवता चन्द्रमाः। बुद्धे ब्रह्मा। अहंकारस्य रुद्रः। चित्तस्य वासुदेवः।
Zeitatea tutelară a intelectului (*buddhi*) este Brahmā, a egoului (*ahaṁ-kāra*) este Rudra, a minții (*manas*) este Candra, iar a memoriei (*citta*) este Vāsudeva.

एतेषां पञ्चतत्त्वानां मध्ये – आकाशस्य राजसांशाद्वागिन्द्रियं संभूतम्। [१]वायोर्राजसांशात्पाणीन्द्रियं संभूतम्। वह्नेर्राजसांशात्पादेन्द्रियं संभूतम्। जलस्य राजसांशादुपस्थेन्द्रियं[२] संभूतम्। पृथिव्या राजसांशाद्गुदेन्द्रियं[३] संभूतम्।

Dintre aceste cinci principii (*tattva*): instrumentul vorbirii (*vāgindriya*) apare din acea parte activă (*rajas*) a eterului (*ākāśa*), instrumentul mână (*pāṇīndriya*) apare din acea parte activă (*rajas*) a aerului (*vāyu*), instrumentul picior (*pādendriya*) apare din acea parte activă (*rajas*) a focului (*vahni*), instrumentul genital (*upasthendriya*) apare din acea parte activă (*rajas*) a apei (*ap*), iar instrumentul anus (*gudendriya*) apare din acea parte activă (*rajas*) a pământului (*pṛthivi*).

एतेषां समष्टिराजसांशात्पञ्चप्राणाः संभूताः।[४]
Din totalitatea părților active (*rajas*) ale acestor [cinci principii] apar cele cinci sufluri (*prāṇa*).

एतेषां पञ्चतत्त्वानां तामसांशात्पञ्चीकृतपञ्चतत्त्वानि[५] भवन्ति।
Din partea inertă (*tamas*) a acestor cinci principii (*tattva*) iau naștere cele cinci elemente încincite (*pañcīkṛta*).

पञ्चीकरणं कथमिति चेत्॥ ३१ ॥
31. Dacă [se întreabă]: „ce este încincirea (*pañcī-karaṇa*)?”

एतेषां पञ्चमहाभूतानां तामसांशस्वरूपमेकमेकं भूतं द्विधा विभज्य एकमेकमर्धं पृथक्तूष्णीं व्यवस्थाप्य अपरमपरमर्धं चतुर्धा विभज्य स्वार्धमन्येषु अर्धेषु स्वभागचतुष्टयसण्योजनं कार्यम्। तदा पञ्चीकरणं भवति।[६]
I. Natura proprie părții inerte (*tamas*) a fiecărui element în parte dintre cele cinci elemente grosiere (*mahā-bhūta*) este împărțită în două [părți egale].
II. Câte o jumătate din fiecare în parte este lăsată intactă.
III. Cealaltă jumătate din fiecare în parte este împărțită în patru.
IV. Rezultatul este că propria jumătate [lăsată intactă] este unită cu a patra parte proprie [fiecăreia dintre] celelalte jumătăți.
Astfel este [realizată] încincirea (*pañcī-karaṇa*).

---

[१] वायी॥ [२] पाद्वीन्द्रियम्(?)॥ [३] पृथिवीराजसांशादुपस्थेन्द्रियम्॥ [४] एतेषां पञ्चतत्त्वानां समष्टिराजसांशात्प्राणपञ्चकं संभूतम्॥ [५] ०तत्त्वानां तमोगुणप्रधानानां पञ्चीकरणेन पञ्चमहाभूतानि॥ [६] एतेषु भूतेष्वेकमेकं भूतं द्विधा समं विभज्यैकमेकमर्द्धं तूष्णीं व्यवस्थाप्यापरमपरमर्द्धं चतुर्द्धा समं विभज्य स्वार्द्धभिन्नेष्वर्द्धेषु स्वभागचतुष्टयसंयोजनं पञ्चीकरणं भवति॥

एतेभ्यः पञ्चीकृतपञ्चमहाभूतेभ्यः स्थूलशरीरं भवति। एवं पिण्डब्रह्माण्डयोरैक्यं संभूतम्।[१]

Din aceste cinci elemente grosiere (*mahā-bhūta*) încincite apare corpul grosier (*sthūla-śarīra*). Astfel apare identitatea dintre microcosmos (*piṇḍāṇḍa*) și macrocosmos (*brahmāṇḍa*).

स्थूलशरीराभिमानि जीवनामकं ब्रह्मप्रतिबिम्बं भवति। स एव जीवः प्रकृत्या स्वस्मादीश्वरं भिन्नत्वेन जानाति।[२]

Oglindirea lui *bráhman*, care se imaginează pe sine ca fiind corpul grosier (*sthūla-śarīra*), este numită sinele individual (*jīva*). Astfel, acest *jīva* îl [re]cunoaște în mod natural pe Īśvara ca fiind diferit de sine.

कथमिति चेत्। अविद्योपाधिः सन्नात्मा जीव इत्युच्यते। मायोपाधिः सन्नात्मा ईश्वर इत्युच्यते।

Dacă [se întreabă] „în ce fel?”, [atunci se răspunde:] sinele (*ātman*) [învăluit] limitativ (*upādhi*) de ne-știință (*avidyā*) este numit astfel *jīva*, iar sinele (*ātman*) [învăluit] limitativ (*upādhi*) de iluzie (*māyā*) este numit astfel Īśvara.

एवमुपाधिभेदाज्जीवेश्वरभेददृष्टिर्यावत्पर्यन्तं तिष्ठति तावत्पर्यन्तं जन्ममरणादिरूपसंसारो न निवर्तते। तस्मात्कारणान्न जीवेश्वरयोर्भेदबुद्धिः स्वीकार्या।[३]

Astfel, atât timp cât există accepțiunea diferenței dintre Īśvara și *jīva* din cauza diferențelor dintre limitări, tot atât timp nu este distrusă *saṁsāra*, a cărei natură este nașterea, moartea etc. Din această cauză nu trebuie acceptată [această] opinie a diferenței dintre *jīva* și Īśvara.[1]

ननु साहंकारस्य किंचिज्ज्ञस्य जीवस्य निरहंकारस्य सर्वज्ञस्येश्वरस्य [४] तत्त्वमसीति महावाक्यात्कथमभेदबुद्धिः स्यादुभयोर्विरुद्धधर्माक्रान्तत्वात्।

În nici un caz, *jīva* posedă eu empiric (*ahaṁ-kāra*) și o cunoaștere limitată iar Īśvara este lipsit de eul empiric (*ahaṁ-kāra*), fiind atotcunoscător. Astfel, cum poate exista noțiunea identității celor doi (*jīva*-Īśvara), [conform] afirmației sacre „Acela ești tu” (*tat-tvam-asi*), atunci când posedă naturi contrare?

इति चेन्न। स्थूलसूक्ष्मशरीराभिमानी त्वंपदवाच्यार्थः[५] । उपाधिविनिर्मुक्तं समाधिदशासंपन्नं शुद्धं[६] चैतन्यं त्वंपदलक्ष्यार्थः[७] । एवं सर्वज्ञत्वादिविशिष्ट ईश्वरस्तत्पदवाच्यार्थः। उपाधिशून्यं शुद्धचैतन्यं तत्पदलक्ष्यार्थः[८] । एवं च जीवेश्वरयो चैतन्यरूपेणाऽभेदे[९] बाधकाभावः।

Dacă astfel este [întrebarea], [spunem] nu. Înțelesul denotativ (*vācyārtha*) al cuvântului „tu” este: cel care se imaginează pe sine ca fiind corpul grosier sau subtil. Înțelesul conotativ (*lakṣyārtha*) al cuvântului „tu” este: conștiința pură realizată în starea de contemplare (*samādhi*) care este liberă de orice limitare (*upādhi*). Înțelesul denotativ (*vācyārtha*) al cuvântului „acela” este:

---

[१] ०भूतेभ्यश्चतुर्विधस्थूलशरीरं ब्रह्मण्डं ब्रह्माण्डमध्ये चतुर्दश भुवनानि संभूतानि॥ [२] स एव जीव आत्मन्येव प्रकृत्या जीवेश्वरभेददृष्टिं कल्पयति॥ [३] तस्मात्कारणाज्जीव एवेश्वर ईश्वर एव जीव इतीतराभेददृष्टिं जानीयात्॥ [४] च कथमभेद० ॥ [५] ०वाच्योऽर्थः॥ [६] शुद्ध०॥ [७] ०लक्ष्योऽर्थः॥ [८] ०चैतन्यं लक्ष्यम्॥ [९] एवं च लक्ष्यार्थमादाय जीवेश्वरयोरभेदे॥

---

1 Var. n. ३: „Din această cauză, *jīva* este desigur Īśvara, iar Īśvara este desigur *jīva* – astfel trebuie să fie cunoscută vederea (*dṛṣṭi*) ne-diferențierii (*abheda*) de celălalt (*itara*).”

Īśvara caracterizat de atot-cunoaștere etc. Înțelesul conotativ (*lakṣyārtha*) al cuvântului „acela” este: conștiința pură lipsită de orice limitare (*upādhi*). Iar astfel este [arătată] absența contradicției cu privire la identitatea dintre *jīva* și Īśvara din [perspectiva] naturii conștiinței (*caitanya*).

एवं च वेदान्तवाक्यैः सद्गुरूपदेशेन च सर्वेष्वपि भूतेषु येषां ब्रह्मबुद्धिरुत्पन्ना ते जीवन्मुक्ता इत्यर्थः[1] ।

Iar astfel, acelora dintre toate făpturile cărora – prin enunțurile [scripturilor] vedāntine și prin instruirea dată de un maestru (*guru*) venerabil – le-a apărut noțiunea despre *bráhman*,[1] ei sunt eliberați în timpul vieții (*jīvanmukta*) – astfel este înțelesul.

ननु जीवन्मुक्तः कः ॥ ३२ ॥

32. Te rog, [spune-mi], cine este eliberat în timpul vieții (*jīvanmukta*)?

यथा देहोऽहं पुरुषोऽहं ब्राह्मणोऽहं क्षत्रियोऽहं वैश्योऽहं शूद्रोऽहमस्मीति दृढनिश्चयस्तथा नाऽहं ब्राह्मणो न क्षत्रियो न वैश्यो न शूद्रो न पुरुषः किन्त्वसंगः सच्चिदानन्दस्वरूपः प्रकाशरूपः सर्वान्तर्यामी चिदाकाशरूपोऽहमस्मीति [2]दृढनिश्चयरूपोऽपरोक्षज्ञानवान्ब्रह्मैवाहमस्मीत्यपरोक्षज्ञानेन निखिलकर्मबन्धविनिर्मुक्तो जीवन्मुक्तः[3] ।

Așa cum există ferma convingere „eu sunt trupul, eu sunt bărbat, eu sunt preot (*brāhman*), eu sunt militar (*kṣatriya*), eu sunt comerciant (*vaiśya*), eu sunt servitor (*śūdra*)”, tot astfel există și ferma convingere că „eu nu sunt *brāhman*, nici *kṣatriya*, nici *vaiśya*, nici *śūdra* și nici trupul, dar sunt neatașat, propria-mi natură este ființa-conștiința-beatitudinea (*sat-cit-ānanda*), spirit atot[pătrunzător] de natura strălucirii, eu sunt de natura conștiinței infinite (*cidākāśa*[2])” – cel înzestrat cu [această ultimă] cunoaștere ne-mediată (*aparokṣa*[3]) prin cunoașterea ne-mediată „eu sunt doar/desigur *bráhman*” este pe deplin izbăvit din legăturile tuturor acțiunilor (*karman*), fiind eliberat în timpul vieții (*jīvanmukta*).

कर्माणि कतिविधानि सन्तीति चेत् ॥ ३३ ॥

33. Dacă [se întreabă] „câte tipuri de rezultate ale acțiunii (*karman*) sunt?”

आगामिसंचितप्रारब्धभेदेन त्रिविधानि सन्ति ।

Sunt 3 tipuri: viitor (*āgāmin*), acumulat (*saṁcita*) și început (*prārabdha*).

[१]उच्यन्ते [२]०रूपापरोक्ष० ॥ [३]स्यात् ॥

1 Var.: „prin enunțurile [scripturilor] vedāntine și prin instruirea dată de un maestru (*guru*) venerabil, celor cărora le-a apărut noțiunea despre *bráhman* – care [se află cu] adevărat în toate făpturile”.

2 Cele trei tipuri de percepție a conștiinței infinite (*ākāśa*) sunt: **spiritual**, conștiința infinită (*cidākāśa*) ca stare naturală a lui *ātman*; **mental**, conștiința de sine (*cittākāśa*) ca stare de „eu” care apare din *cidākāśa* – mentalul infinit (*manasākāśa*) în care *cittākāśa* percepe doar *bhūtākāśa* & conștiința pură (*cinmaya*) în care *cittākāśa* percepe doar *cidākāśa*; **material**, materialitatea infinită (*bhūtākāśa*) ca stare de expandare și de identificare cu elementele (*bhūta*) lui *cittākāśa*.

3 Cele trei tipuri de cunoaștere (*jñāna*) sunt: directă sau mediată de simțuri (*pratyakṣa*), indirectă sau mediată de minte (*parokṣa*), imediată sau ne-mediată (*aparokṣa*).

आगामि कर्म किम्॥३५॥

34. Ce este rezultatul acțiunilor (*karman*) viitor (*āgāmin*)?

ज्ञानोत्पत्त्यनन्तरं ज्ञानिदेहकृतं पुण्यपापरूपं कर्म यदस्ति [१]तदागमि कर्मेत्यभिधीयते।

Acel rezultat al acțiunii (*karman*) a cărui natură este virtuoasă ori vicioasă, realizat de trupul cunoscătorului (*jñānin*) după manifestarea cunoașterii, este cunoscut drept rezultatul acțiunilor (*karman*) viitor (*āgāmin*).

संचितं कर्म किम्॥३५॥

35. Ce este rezultatul acțiunilor (*karman*) acumulat (*saṁcita*)?

अनन्तकोटिजन्मनां बीजभूतं सद्यत्कर्मजातं पूर्वार्जितं[२] तिष्ठति तत्संचितं ज्ञेयम्।

Acela apărut din rezultatul acțiunilor (*karman*) obținut anterior și care formează sămânța nenumăratelor nașteri – acesta este cunoscut drept [rezultatul acțiunilor] acumulat (*saṁcita*).

प्रारब्धं कर्म किमिति चेत्॥३६॥

36. Dacă [se întreabă] „ce este rezultatul acțiunilor (*karman*) început (*prārabdha*)?"

इदं शरीरमुत्पाद्येहलोक एवं सुखदुःखादिप्रदं यत्कर्म तत्प्रारब्धं भोगेन नष्टं भवति। प्रारब्धकर्मणां भोगादेव क्षय इति न्यायात्।

Acest corp fiind născut aici în această lume, acel rezultat al acțiunilor (*karman*) care produce bucurie (*sukha*), durere (*duḥkha*) etc. este cel început (*prārabdha*). Fiind distrus [doar] prin experimentare, îndepărtarea rezultatelor acțiunilor începute (*prārabdha-karman*) este [posibilă] doar în/prin trup.

संचितं कर्म ब्रह्मैवाहमिति निश्चयात्मकज्ञानेन नश्यति। आगामि कर्म अपि ज्ञानेन नश्यति। ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन। इति भगवद्वचनात्। किंचागामिकर्मणां[३] नलिनीदलगतजलवज्ज्ञानिनां संबन्धो नास्ति।

Rezultatul acțiunilor (*karman*) acumulat (*saṁcita*) este distrus prin cunoașterea (*jñāna*) a cărei natură este convingerea [fermă] că „eu sunt doar/desigur *bráhman*"[1]. „O, Arjuna! Focul cunoașterii (*jñāna-agni*) transformă în cenușă toate rezultatele acțiunilor (*karman*)"[2] – astfel este cuvântul Domnului. De asemenea, rezultatul acțiunilor (*karman*) viitor (*āgāmin*) este distrus prin cunoaștere. În plus, pentru cunoscători nu există relația [de cauzalitate] – rezultatul acțiunilor (*karman*) viitor (*āgāmin*) fiind asemenea apei ce a dispărut de pe frunza de lotus.

---

[१]तदागामी॥ [२]पूर्वोपार्जितम्॥ [३]०कर्मणः॥

---

1 *Sarva-sāra-up.* 20.

2 *BhG* IV.37.

किंच ये ज्ञानिनं स्तुवन्ति भजन्त्यर्चयन्ति तान्प्रति ज्ञानिकृतमागामिपुण्यं गच्छति। ये च ज्ञानिनं निन्दन्ति द्विषन्ति दुःखप्रदानं कुर्वन्ति तान्प्रति ज्ञानिकृतं सर्वमागामिक्रियमाणं यदवाच्यं[४] कर्म पापात्मकं तद्गच्छति। तथा च श्रुतिः। सुहृदः पुण्यकृत्यां द्विषन्तः पापकृत्यां गृह्णन्तीति।

În plus, cei care-l elogiază, adoră sau onorează pe cunoscător (*jñānin*), către aceștia merge [rezultatul acțiunilor] viitor (*āgāmin*) virtuos făcut de cunoscător (*jñānin*). Iar cei care-l blamează, urăsc sau [îi] produc suferință cunoscătorului (*jñānin*), către aceștia merge tot rezultatul acțiunilor (*karman*) viitor (*āgāmin*) făcut de cunoscător (*jñānin*) și alcătuit din păcate de nedescris. Tot așfel [spun] și scripturile (*śruti*): „Prietenii apucă fapta virtuoasă, dușmanii apucă fapta păcătoasă."

तथा चात्मवित्संसारं तीर्त्वा ब्रह्मानन्दमिहैव प्राप्नोति। तरति शोकमात्मविदिति श्रुतेः[१]।

Iar așfel cunoscătorul sinelui, traversând *saṁsāra*, obține doar aici (în aceașă lume) beatitudinea din *bráhman*. Din scripturi (*śruti*): „cunoscătorul sinelui (*ātman*) traversează suferința (*śoka*)"[1].

तनुं त्यजतु वा काश्यां[२] श्वपचस्य गृहेऽथ[३] वा।
ज्ञानसंप्राप्तिसमये[४] मुक्तोऽसौ विगताशयः।
इति स्मृतेश्च।

Din tradiție (*smṛti*):
„Să-și abandoneze acum trupul în Kāśī
Sau în casa celui care gătește [carne de] câine!
În momentul obținerii cunoașterii acela eșe izbăvit (*mukta*),
Iar depozitul rezultatelor acțiunilor anterioare dispărut".[2]

इति तत्त्वबोधप्रकरणं समाप्तम्[५]।

Așfel a foșt realizat tratatul despre cunoașterea realului (*tattva-bodha*)

---

[४] ०क्रियमाणपदवाच्यम्॥ [१] इत्यादिश्रुतेः॥ [२] तीर्थे॥ [३] अपि॥ [४] ०संपत्ति०॥ [५] ०बोधाख्यग्रन्थः समाप्तः॥

---

1 *ChUp* VII.1.3.
2 *Anna-pūrṇa-up.* V.101 & *Yoga-vāsiṣṭha* CXXII.11ab-12ab.

Bibliografie

s.a. *Tattvabodhaḥ*. Kāśī: Master Khelārīlāl and Sons.

1852. *The Ātma-bodha with its commentary, also the Tattva-bodha being two treaties of Indian pantheism*. Mirzapore: Orphan School Press.

1867. *Tattvabodhaḥ*. Mumbai: Lakṣmīveṁkaṭeśvara.

1918. *Tattvabodhaḥ*. Kāśī: Manoharlāl Bhārgava.

1997 (1990). *Tattva bodha of Sankaracharya*. Tr. Svarupa Chaitanya. Mumbai: Central Chinmaya Mission Trust.

2000. *Tattva bodha of Śrī Ādi Śaṅkarācārya*. Tr. Swami Tejomayananda. Mumbai: Central Chinmaya Mission Trust.

2013. *Tattvabodha evaṁ ātmabodha*. Ṛṣikeśa: Kailāsa Vidyā Prakāśana, pp. 1-19.

2018. *Tattvabodhaḥ*. Mumbai: Khemrāja Śrīkṛṣṇadāsa.